ការហាមឃាត់ចំពោះការវិនិច្ឆ័យទោសពីរដងចំពោះអំពើដដែល

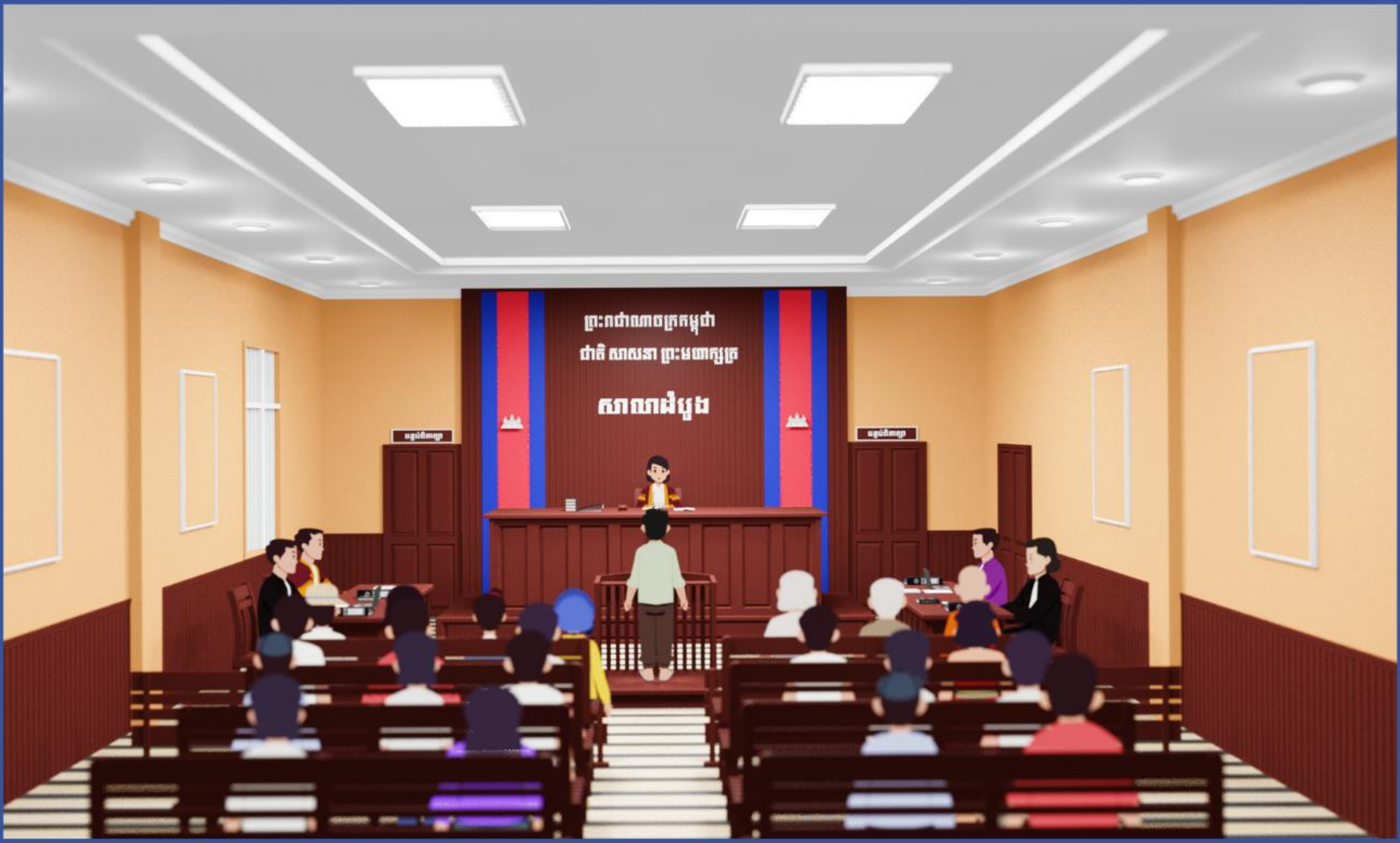

ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២២

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា
Cambodian Center for Human Rights

Sweden
Sverige

People
Change
the World
Diakonia

អំពីមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា ("ម.ស.ម.ក") គឺជាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ឯករាជ្យ មិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ ដែលធ្វើការដើម្បីលើកម្ពស់ និងការពារសិទ្ធិមនុស្ស ជាពិសេសសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយ លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងនីតិរដ្ឋនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ចក្ខុវិស័យរបស់ ម.ស.ម.ក គឺជា ចង់ឃើញប្រទេសកម្ពុជាមានសន្តិភាពដែលប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូបអាចទទួលបានសិទ្ធិមនុស្ស មូលដ្ឋានដែលខ្លួនមានពីកំណើត ទទួលបាននីតិរដ្ឋដោយគ្មាននិទណ្ឌភាព ទទួលបានការគោរពស្មើភាពគ្នាដោយគ្មានការរើសអើង ទទួលបានការពង្រឹងភាពអង់អាចក្លាហានដើម្បីចូលរួមយ៉ាងពេញលេញក្នុងដំណើរការលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ព្រមទាំងទទួលបានចំណែកនៃអត្ថប្រយោជន៍ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសដោយនិរន្តរភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។ ស្លាកសញ្ញារបស់ ម.ស.ម.ក មានរូបសត្វស្លាបពណ៌ស កំពុងហើរបំបែកចេញពីរង្វង់មូលពណ៌ផ្ទៃមេឃដែលមានន័យថា គឺជាការទាមទារសេរីភាពនៅកម្ពុជា។

គេហទំព័ររបស់សិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា www.sithi.org ទទួលបានពានរង្វាន់ពីមូលនិធិនៃការបង្កើតសារព័ត៌មានថ្មីប្រចាំឆ្នាំ២០១១ ស្ថិតក្នុងប្រភេទសិទ្ធិ និងសេរីភាព និងទទួលពានរង្វាន់ទំនាក់ទំនងសម្រាប់ការផ្លាស់ប្តូរសង្គម មកពីមជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់ទំនាក់ទំនង និងផ្លាស់ប្តូរសង្គម នៅសកលវិទ្យាល័យឃ្វីនឡែនទីក្រុងប្រីសប៊ែន (Brisbane) នៃប្រទេសអូស្ត្រាលី។

សម្រាប់ពត៌មានបន្ថែមអំពី ម.ស.ម.ក សូមចូលទស្សនា គេហទំព័រ www.cchrcambodia.org។

អំពីគម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌

មេរៀនស្តីពីការហាមឃាត់ការវិនិច្ឆ័យទោសពីរដងចំពោះអំពើដដែល គឺជាផ្នែកមួយនៃមេរៀនស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ដែលបង្កើតឡើងដោយ គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់ ម.ស.ម.ក ("គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌")។ គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ គឺជាគម្រោងដំបូង និងមានតែមួយគត់នៅប្រទេសកម្ពុជា ដែលមានបំណងលើកកម្ពស់ និងការពារសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង។ គម្រោងនេះមានគោលដៅរួមទូទៅក្នុងការបង្កើនអព្យាក្រឹត្យ និងឯករាជ្យនៃប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌របស់ប្រទេសកម្ពុជា ដោយគាំទ្រសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងតុលាការកម្ពុជា។ ដើម្បីសម្រេចគោលដៅរួមនេះ គម្រោងមានគោលបំណងពីរគឺ បញ្ជ្រាបនូវគោលគំនិតនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ក្នុងចំណោមសាធារណជនតាមរយៈលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងបង្កើនការអនុលោមតាមស្តង់ដារនៃការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងតុលាការតាមរយៈការសង្កេតការណ៍សវនាការ។

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ម.ស.ម.ក សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះអង្គការដោយកូនៀ (Diakonia) និងប្រទេសស៊ុយអែតសម្រាប់ការចូលរួមចំណែកដ៏សប្បុរសដែលធ្វើឱ្យមេរៀននេះកើតឡើងបាន។ មាតិកានៃមេរៀននេះ គឺជាការទទួលខុសត្រូវរបស់ ម.ស.ម.ក ហើយមិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងពីទស្សនៈរបស់អង្គការ Diakonia និងប្រទេសស៊ុយអែតនោះទេ។

ចម្ងល់ និងមតិចូលរួម

ប្រសិនបើលោកអ្នកមានសំណួរ ឬត្រូវការព័ត៌មានបន្ថែមទាក់ទងនឹងមេរៀននេះ សូមទាក់ទងមកកាន់ ម.ស.ម.ក តាមរយៈអាសយដ្ឋាន៖

ផ្ទះលេខ៧៩៨ ផ្លូវ៩៩ សង្កាត់បឹងត្របែក ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ទូរស័ព្ទ៖ ៨៥៥ (០) ២៣ ៧២ ៦៩ ០១

គេហទំព័រ៖ www.cchrcambodia.org ។

CC BY NC SA

មាតិកា

១. និយមន័យ 1

២. ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ 1

២.១. ច្បាប់អន្តរជាតិ 1

២.២. ច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជា 2

៣.សារៈសំខាន់ 2

៤. ដែនកំណត់ 3

ការហាមឃាត់ចំពោះការវិនិច្ឆ័យ
ទោសពីរដងចំពោះអំពើដដែល

១. និយមន័យ

ការហាមឃាត់ចំពោះការវិនិច្ឆ័យទោសពីរដងចំពោះអំពើដដែល គឺដើម្បីការពារបុគ្គលពីការកាត់ទោសពីរដងចំពោះអំពើដដែល។

ការហាមឃាត់នេះរួមបញ្ចូលនូវគោលការណ៍ ***ការមិនចោទប្រកាន់ត្រួតគ្នា*** ដែលសំដៅ *"មិនចោទប្រកាន់ពីរដងចំពោះអំពើដដែល"* និងធានាបុគ្គលណាមួយនូវសិទ្ធិរួចផុតពីការជំនុំជម្រះ ឬការដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះបទល្មើស ដែលពួកគេត្រូវបានកាត់ទោស ឬរួចផុតពីទោសចូលជាស្ថាពររួចហើយ តាមច្បាប់ និងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃប្រទេសនីមួយៗ។[1]

គោលការណ៍នៃការមិនចោទប្រកាន់ត្រួតគ្នាពាក់ព័ន្ធយ៉ាងជិតស្និទ្ធទៅនឹងទ្រឹស្តី ***អាជ្ញាអស់ជំនុំ*** ឬថា *"បានវិនិច្ឆ័យរួចហើយ"* និងមានន័យថា ការវិនិច្ឆ័យជាស្ថាពរដោយតុលាការ ឬស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ច ដាច់ស្រេចហើយ។ នីតិវិធីថ្មីជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងគោលបំណងដូចគ្នា មូលដ្ឋានច្បាប់ដូចគ្នា និងភាគីដូចគ្នាមិនអាចដំណើរការបានឡើយ។[2] ដូច្នេះ ការហាមឃាត់ការវិនិច្ឆ័យទោសពីរដងចំពោះអំពើដដែលនេះអនុវត្តនៅត្រឹមពេលដែលមាន**សេចក្តីសម្រេចចូលជាស្ថាពរ** ឬម្យ៉ាងទៀត នៅពេលដែលបណ្តឹងជំទាស់ទៅតុលាការជាន់ខ្ពស់អស់ចុងក្រោយ។

បន្ថែមលើនេះ ការហាមឃាត់នេះអនុវត្តចំពោះ**បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ និងមិនត្រឹមតែចំពោះតុលាការដែលកាត់ក្តីលើសំណុំរឿងនៅសាលាដំបូងប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែចំពោះសាលាក្តីដទៃទៀតផងដែរ**។ ឧទាហរណ៍ បុគ្គលដែលរួចផុតទោសដោយតុលាការស៊ីវិលមិនអាចត្រូវបានកាត់ទោសម្តងទៀតចំពោះអំពើដដែលដោយតុលាការយោធា ឬតុលាការពិសេស។[3]

២. ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់

២.១. ច្បាប់អន្តរជាតិ

ការហាមឃាត់ការវិនិច្ឆ័យទោសពីរដងចំពោះអំពើដដែលត្រូវបានការពារក្រោម**កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ("ក.អ.ស.ព.ន")** ដែលអនុវត្តផ្ទាល់នៅក្នុងច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជានៅក្នុង៣១នៃរដ្ឋធម្មនុញកម្ពុជា។

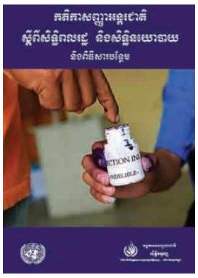

មាត្រា ១៤(៧) នៃ ក.អ.ស.ព.ន៖

"គ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវយកមកចោទប្រកាន់ ឬយកមកផ្តន្ទាទោសសារជាថ្មីឡើយចំពោះបទល្មើសដែលបានផ្តន្ទាទោសជាស្ថាពរ ឬបានលើកលែងទោសស្របតាមច្បាប់ និងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌរបស់រដ្ឋនីមួយៗរួចហើយ។"

---

[1] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ -មាត្រា១៤៖ សិទ្ធិស្មើភាពចំពោះមុខតុលាការ និងសាលាជម្រះក្តី និងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌, (CPPR/C/GC/32, ២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧), កថាខណ្ឌ ៣ និង ៥៤, https://www.refworld.org/docid/478b2b2f2.html (គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣ ។

[2] Victor Barin Chaharbakhsh and Seyed Asgher Jafari, "គោលការណ៍នៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ" វ៉ុល៧ លេខ៨ ទិន្នានុប្បវត្តិនៃការត្រួតពិនិត្យសំខាន់, ឆ្នាំ២០២០។

[3] គណកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២, កថាខណ្ឌទី៥៤។

២.២. ច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជា

ការហាមឃាត់ការវិនិច្ឆ័យទោសពីរដងចំពោះអំពើដដែលនេះក៏ត្រូវបានបញ្ចូលនៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជាតាម **ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ("ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ") និង ក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ("ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ")**។

មាត្រា ១២ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ *"ដោយអនុវត្តតាមគោលការណ៍អាជ្ញាអស់ជំនុំ ជនណាដែលត្រូវបានតុលាការសម្រេចឱ្យរួចខ្លួនជាស្ថាពរហើយ ជននោះមិនអាចត្រូវចោទប្រកាន់ទៀតទេចំពោះអំពើដដែលទោះបីជាក្រោមការកំណត់ឈ្មោះបទល្មើសថ្មីផ្សេងក៏ដោយ។"*

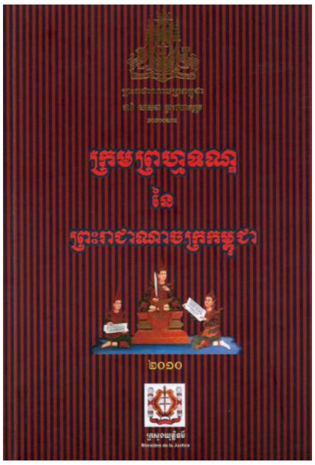

ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ២៣៖ *"ពុំមានការចោទប្រកាន់ណាមួយអាចប្រព្រឹត្តិប្រឆាំងនឹងបុគ្គលណាម្នាក់ ដែលត្រូវជំនុំជម្រះជាស្ថាពរនៅឯបរទេសចំពោះអំពើដដែល ហើយក្នុងករណីដែលមានផ្តន្ទាទោស បុគ្គលនោះបានបង្ហាញថាខ្លួនបានអនុវត្តទោសរបស់ខ្លួនរួចហើយ ឬក៏ទោសត្រូវបានរលត់ដោយការផុតអាជ្ញាយុកាល។"*

៣.សារៈសំខាន់

ការហាមឃាត់ចំពោះការវិនិច្ឆ័យទោសពីរដងចំពោះអំពើដដែលផ្តល់ឱ្យមាន**ការការពាររបស់តុលាការសម្រាប់បុគ្គលប្រឆាំងនឹងការរំលោភបំពានរបស់រដ្ឋ**។ ការហាមឃាត់នេះរក្សាគោលការណ៍**អាជ្ញាអស់ជំនុំ** ដែលឱ្យការបញ្ចប់ និងភាពពេញលេញទៅដល់នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ។[4] ការបញ្ចប់នៃសេចក្តីសម្រេចបង្ការបុគ្គលពីការរស់នៅក្នុងភាពភ័យខ្លាចដែលពួកគេអាចប្រឈមនឹងការគំរាមជាប់មិនដាច់នៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ និងការរុកកួនតាមរយៈការស៊ើបអង្កេត និងការកាត់ទោសម្តងហើយម្តងទៀតដោយតុលាការចំពោះអង្គហេតុដដែល។

ការហាមឃាត់នេះការពារគោលការណ៍នៃ**ភាពច្បាស់លាស់នៃច្បាប់** ដែលពង្រឹងនូវប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌។ ការហាមឃាត់នេះក៏ចៀសវាង**ការខ្ជះខ្ជាយធនធានច្បាប់សំខាន់**[5] ដោយរារាំងនីតិវិធីជាច្រើនដោយតុលាការដដែល ឬផ្សេងគ្នាចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដដែល។

[4] អ.ស.ស.អ, "សេចក្តីសង្ខេបស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ", (២០១២), ផ្នែក៨.៤, ទំព័រទី១៩៧-១៩៨, https://www.osce.org/odihr/94214#:~:text=The%20Legal%20Digest%20of%20International,of%20OSCE%20trial%20monitoring%20operations ។

[5] ម.ស.ម.ក "សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ការសង្កេតការណ៍នៅសាលាឧទ្ធរណ៍៖ របាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំ (ថ្ងៃទី១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨-ថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០២០" (ខែតុលា ឆ្នាំ២០២០), ទំព័រ ២៦។

ដូចនេះ ការហាមឃាត់នេះជាគោលការណ៍ ដែលសំខាន់ចំពោះ**ការគ្រប់គ្រងយុត្តិធម៌ដ៏សមស្រប** និង**ជៀសវាងការខុសឆ្គងក្នុងការជម្រះក្តីការភាន់ច្រឡំនៃតុលាការ។**

៤. ដែនកំណត់

ការហាមឃាត់នៃការវិនិច្ឆ័យទោសពីរដងចំពោះអំពើដដែលអាចជាកម្មវត្ថុនៃដែនកំណត់មួយចំនួនដែលអាចខុសគ្នារវាងយុត្តាធិការអន្តរជាតិ និងតំបន់។

សម្រាប់**គណកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ** ដែលត្រួតពិនិត្យលើការអនុវត្តនៃ ក.អ.ស.ព.ន ការហាមឃាត់មិនឱ្យ៖

១.ហាមឃាត់ការកាត់ទោសឡើងវិញលើជនដែលត្រូវបានកាត់ទោសហើយ ក្នុងការអនុប្បវាទចំពោះអ្នកដែលស្នើសុំការកាត់ទោសឡើងវិញ។

២.ហាមឃាត់ការកាត់ទោសបុគ្គលឡើងវិញ បន្ទាប់ពីសាលាជម្រះក្តីជាន់ខ្ពស់បដិសេធការកាត់ទោសចោល។

៣.ហាមឃាត់ការចាប់ផ្តើមការជំនុំជម្រះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌឡើងវិញ ប្រសិនបើត្រូវបានកែតម្រូវដោយ"*កាលៈទេសៈពិសេស*"ដូចជាការរកឃើញភស្តុតាងថ្មី។

៤.ធានាថាបុគ្គលនឹងមិនត្រូវបានជំនុំជម្រះពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលគោរពតាមយុត្តាធិការជាតិនៃរដ្ឋពីរ ឬច្រើនជាងនេះ។ ប៉ុន្តែរដ្ឋត្រូវបានជំរុញក្នុងការបង្ការការជំនុំជម្រះឡើងវិញសម្រាប់អំពើដដែលតាមរយៈកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ[6] និង

៥.ការពារពីវិធានការវិន័យដទៃទៀត ដែលមិនសមាមាត្រនឹងទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌសម្រាប់បទល្មើសដដែល។ ការហាមឃាត់ចំពោះការវិនិច្ឆ័យទោសពីរដងចំពោះអំពើដដែលអនុវត្តទៅលើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌតែមួយគត់[7] មានន័យថាការហាមឃាត់នេះមិនអនុវត្តចំពោះនីតិវិធីរដ្ឋបាល ឬរដ្ឋប្បវេណីឡើយ។

បន្ថែមលើនេះ **អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៃតុលាការកម្ពុជា ("អ.វ.ត.ក")** បានបញ្ជាក់ថា គោលការណ៍**មិនចោទប្រកាន់ទោសពីរដង** មិនហាមឃាត់ការកាត់ទោសសម្រាប់បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដូចជាបទល្មើសប្រឆាំងមនុស្សជាតិ។[8]

---

[6] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ៣២, កថាខណ្ឌលេខ៥៧។

[7] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ៣២, កថាខណ្ឌលេខ៥៤-៥៧។

[8] ការិយាល័យឧត្តមស្នងការ, "សេចក្តីពន្យល់នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា៖ សេចក្តីពន្យល់របស់ អ.វ.ត.ក និងយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការអន្តរជាតិមួយចំនួន", បោះពុម្ពលើកទី២ (ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥), មាត្រា១២៖ អាជ្ញាអស់ជំនុំទំព័រទី៧, យោងទៅលើ អ.វ.ត.ក, អ.ជ.ស.ដ, "សេចក្តីសម្រេចលេខ៨៩របស់ អៀង សារី លើការជំទាស់បឋម," (ថ្ងៃទី៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១), កថាខណ្ឌទី៣៣ ទៅដល់ ទី៣៦, https://cambodia.ohchr.org/~cambodiaohchr/sites/default/files/Annotated%20Cambodian%20Code%20of%20Criminal%20Procedure%20%5BKH%5D%20%5BMaster%20-%20Fiinal%5D.pdf